

# Erfgoed Het orgel

DAAR ZIT MUZIEK IN!



lesbrief  
groeps  
leerkracht



# Inhoudsopgave

Daar zit muziek in!

Inleiding	pag. 3
Kerdoelen	pag. 4
Opzet + inhoud	pag. 5-6
Les 1 Het orgel	pag. 7-9
Les 2 Het Doe-orgel	pag. 10-12
Les 3 Bezoek het orgel	pag. 13-15

Via een actief lespakket wordt aan de leerlingen het muziekinstrument het orgel uitgelegd. De leerlingen krijgen uitleg over soorten orgels, een stukje geschiedenis en de techniek achter het orgel. In les 3 bouwen de leerlingen het Doe-orgel. Om vervolgens in les 3 een bezoek te brengen aan het orgel in de St. Lambertuskerk in Etten-Leur. Ze zien en horen een pijporgel in het echt. Wat een enorm geluid kun je met zo'n orgel maken. In de lesbrief zitten interactieve links, zodat de leerlingen op een eenvoudige manier bij de verdiepingsinformatie kunnen komen.

Het lespakket bestaat uit 3 lessen:

Les 1 Het orgel

Les 2 Het Doe-orgel

Les 3 Bezoek St. Lambertuskerk

# Kerdoelen

Voor het leergebied kunstzinnige oriëntatie heeft de overheid drie globale kerndoelen geformuleerd. In deze kerndoelen staan expressie in onder andere, muziek, reflectie en cultureel erfgoed centraal.

Kerdoel 55 en kerndoel 56 van leergebied kunstzinnige oriëntatie sluiten aan bij het lesprogramma, Daar zit muziek in!

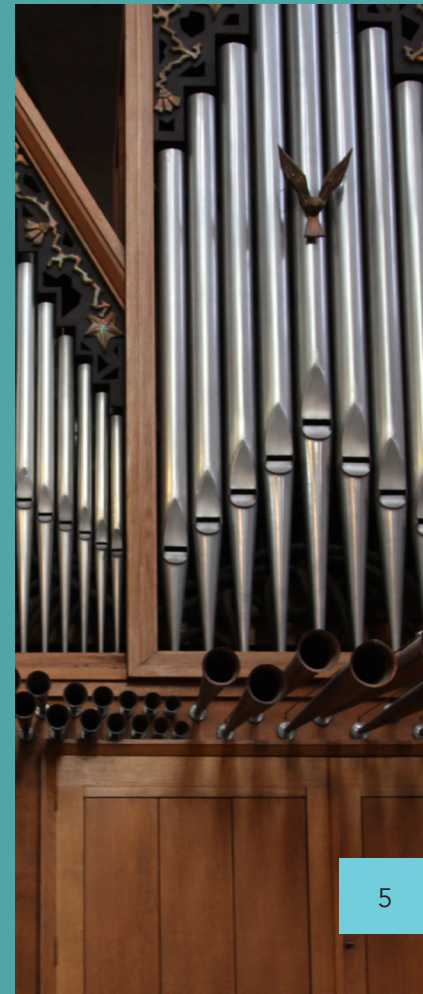
- 55 De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren
- 56 De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed

Door kunstzinnige oriëntatie maken leerlingen kennis met en krijgen waardering voor kunstzinnige en culturele aspecten in hun leefwereld. Ze leren zichzelf op creatieve en kunstzinnige wijze te uiten (SLO, 2019).

## Organisatie

Lees de lesbrief van tevoren goed door en zorg dat alle materialen voor de les aanwezig zijn. In les 1 krijgen de leerlingen informatie over de geschiedenis, de techniek en de verschillende onderdelen van het orgel. In les 2 bouwen de leerlingen in teams het Doe-orgel. En in teams van twee leerlingen componeren ze een stukje muziek met het Doe-orgel. Ze presenteren dit aan de groep. Om een pijporgel in het echt te bekijken breng je in les 3 een bezoek aan de St. Lambertus kerk in Etten-Leur.

In de lesbrief vindt je blauwe knoppen met een muzieknoot, deze knoppen zijn interactief en linken naar websites die horen bij de stof die wordt behandeld.



# Opzet en inhoud

## LES 1

Gegeven door de leerkracht

In een groepsgesprek wordt uitleg gegeven over de verschillende soorten instrumenten. De leerlingen zoeken informatie op over woorden die horen bij het orgel en krijgen achtergrondinformatie over de geschiedenis en de techniek van het orgel.

## LES 2

Gegeven door de leerkracht

In les 2 bouwen de leerlingen in teams aan het Doe-orgel. Ze componeren een stukje muziek met het Doe-orgel.

## LES 3

Gegeven door de leerkracht

Bezoek St. Lambertuskerk in Etten-Leur, waar de leerlingen kijken en luisteren naar een echt pijporgel.

Gegeven door de leerkracht

## KORTE LESINHOUD

Met als uitgangspunt het orgel leren de leerlingen op een actieve manier wat een orgel is, welke woorden daarbij horen, hoe het orgel is ontstaan en hoe het orgel werkt.

## KERN

Leerlingen leren over de instrumentenfamilies.  
Welke orgelwoorden zijn er en wat betekenen ze?  
Hoe is het orgel ontstaan?  
Hoe werkt de techniek achter het orgel?

## LESDOELEN

- \* De leerling weet wat de orgelwoorden betekenen
- \* De leerling weet hoe het orgel werkt

## BENODIGDHEDEN

Lesbrief  
Papier, pen, lijm en toegang tot internet

## RUIMTE

Klaslokaal

# Het orgel

## TIJD

- \* 10 minuten inleiding over orgel en kringgesprek instrumentenfamilies
- \* 15 minuten mindmap maken over blaasinstrumenten
- \* 15 minuten opdracht orgelwoorden
- \* 5 minuten info het gerbuik van het orgel vroeger
- \* 20 minuten techniek achter de muziek

## VOORBEREIDING DOOR DE LEERKRACHT

- \* Zorg dat je alle informatie goed doorleest
- \* Zoek zelf nog plaatjes, informatie op over het orgel en de orgelwoorden
- \* Toon de pdf van de lesbrief op het digibord

De leerkracht geeft een inleiding over het orgel en bespreekt met de groep de verschillende instrumentenfamilies. Vraag aan de leerlingen tot welke groep het orgel hoort? Leerlingen maken een mindmap van de blaasinstrumenten en zoeken de orgelwoorden op en krijgen informatie over de geschiedenis van het orgel.

## KERN

De leerlingen leren welke instrumentgroepen er zijn. Ze leren de basiswoorden die bij het orgel horen. Ze weten waar vroeger het orgel voor werd gebruikt en krijgen informatie over de techniek achter het orgel en hoe er muziek uit het orgel komt.

## OPDRACHTEN

Mindmap maken van blaasinstrumenten  
Orgelwoorden opzoeken en in kaart brengen

## REFLECTIE

De mindmaps worden opgehangen en je bespreekt met de leerlingen de overeenkomsten en de verschillen.  
De orgelwoorden worden met de hele groep besproken.

## MUZIEKNOTEN/HYPERLINKS

Als je op de muzieknoten klikt, kom je op webpagina's waar meer informatie is te vinden over een specifiek onderdeel van het orgelthema.



# Het Doe-orgel

Gegeven door de leerkracht

## KORTE LESINHOUD

De leerlingen bouwen in teams onderdelen van het Doe-orgel en componeren een klein stuk muziek.

## KERN

Leerlingen leren hoe ze onderdelen van het Doe-orgel in elkaar kunnen zetten

Leerlingen leren hoe de techniek van het Doe-orgel werkt

## LESDOELEN

\* De leerling weet hoe hij/zij een stuk van het Doe-orgel kunnen bouwen

\* De leerling weet hoe hij/zij muziek kan maken met het Doe-orgel

## BENODIGDHEDEN

Lesbrief

Kist met Doe-orgel, zorg ervoor dat je het Doe-orgel tijdig reserveert

## RUIMTE

Klaslokaal

### TIJD

- \* 5 minuten uitleg over het Doe-orgel
- \* 40 minuten bouwen leerlingen in teams van drie of vier leerlingen aan een stuk van het Doe-orgel
- \* 30 minuten componeren en uitvoeren muziekstuk

### VOORBEREIDING DOOR DE LEERKRACHT

- \* Zorg dat het Doe-orgel op tijd is gereserveerd en in de klas aanwezig is
- \* Zorg dat je alle pdf's van het bouwen hebt uitgeprint of klaar hebt staan op het digibord. De pdf's zijn te vinden via de muzieknootknop of op de website van <https://orgelkids.nl>.

De leerkracht laat de kist met het Doe-orgel zien en geeft uitleg aan de leerlingen hoe het bouwen werkt. De leerkracht maakt leerlingenteams. Elk team krijgt een taak toegewezen. Eventueel kan op aanvraag een organist in de klas komen om te helpen met bouwen.



# Het Doe-orgel

## KERN

De leerlingen bouwen een onderdeel van het Doe-orgel en weten hoe de techniek van een orgel werkt. De leerlingen componeren een eigen geluid met het Doe-orgel en presenteren dit geluid aan de groep.

## OPDRACHTEN

Bouwen onderdeel Doe-orgel  
Componeren eigen geluid en presenteren

## REFLECTIE

Als het Doe-orgel is gebouwd bespreek je met de groep wat de leerlingen als makkelijk of moeilijk hebben ervaren en hoe de techniek van het Doe-orgel werkt. De presentaties van het 'eigen geluid' bespreek je achteraf met de leerlingen. Welk stuk eigen geluid was het meest opvallendst en waarom? Hebben de leerlingen korte, lange, snelle en langzame tonen gebruikt?

Gegeven door organist van orgelkring

## KORTE LESINHOUD

De leerlingen bezoeken het pijporgel in de St. Lambertuskerk in Etten-Leur. Ze zien hoe een kerkorgel in het echt werkt en luisteren naar het geluid van een orgel.

## KERN

Leerlingen ervaren het geluid van het orgel en zien hoe een groot pijporgel werkt. De techniek wordt nogmaals uitgelegd door een van de organisten van orgelkring Jacobus Zeemans.

## LESDOELEN

Door een bezoek te brengen aan het orgel verdiepen de leerlingen de lesstof die ze in les 1 en 2 hebben geleerd.

# Bezoek orgel

## TIJD

\* 50 minuten bezoek aan het pijporgel in de St. Lambertuskerk

## VOORBEREIDING DOOR DE LEERKRACHT

\* Houdt rekening met het vervoer en de tijd om naar de kerk te komen

Via het onderwijsbureau van De Nieuwe Nobelaer kun je een afspraak maken met een van de organisten om het orgel in de St. Lambertuskerk, Markt 62 in Etten-Leur te bezoeken.

## KERN

De leerlingen bezoeken een echt kerkorgel. Je hebt inmiddels al veel informatie met de leerlingen besproken. De leerlingen hebben door het bouwen van het Doe-orgel de werking van het orgel in het klein kunnen ervaren, maar in de kerk kunnen ze echt goed zien, hoe het orgel werkt en alle opgedane informatie wordt in de praktijk verder uitgelegd.

### OPDRACHTEN

In de kerk is er mogelijkheid om vragen te stellen aan de professional, de organist die de uitleg over het pijporgel begeleidt.

### REFLECTIE

Aan het einde van het bezoek aan het orgel reflecteer je met de leerlingen wat ze van het orgel hebben geleerd. Hoe de informatie is overgebracht en welk onderdeel de leerlingen het meeste aansprak. Vraag ook wanneer en hoe ze de techniek achter het orgel het beste begrepen. Was dat tijdens het opzoeken van informatie over de woorden of de informatie die jij hen hebt gegeven. Misschien wel tijdens het bouwen van het Doe-orgel? En hoe vonden ze het bezoek aan het echte orgel?



# Colofon

Daar zit muziek in!  
Concept en uitvoering  
Beeldlokaal © 2020

Mede mogelijk gemaakt door:  
KOEPEL Etten-Leur  
gemeente Etten-Leur

met dank aan:  
Orgelkring Jacobus Zeemans  
Etten-Leur

